

E
and
Sp
sin

A
fan
hy
hen
de S

Wil
ken
Ga

E
seke
ver
ost

tus
S
nae
hce

DROOM

Oft t'samensprekinge tuschen den Coninck van Spaengien ende Jan Rey vanden vrede handel.

Raetsel.

Raet Maet raet/wat ghelden nu d'Orangien,
Vier cooptmena inden Haegh, en een in Spangien.
Maer in Spangien heeft een soo groten cracht/
Het Cappers ghesouen/t'gheeft Paters machte.

En yghelyc doet geertne wat: nae dat vele discoursen ende verscheyden d'roonien in
Nederlant zijn uitgegaen, so hebbe ick my (in eenichept vinderende) ontledicht van alle
andere becommernissen/beginnen te dencken/omtrent niet en soude kunnen raden / wat in
Spaengien/tuschen den Coninck ende den Monick omgaet / ende ten laesten is my in
sin ghecomen t'ghene hiet nae volght.

VVie vveet oft vvaer is.

De Monick te Hove comende / werde met vele Baso los manos op sijn Spaensch ont-
fanghen:maer hy wel wetende wat sijne brieven inhielden/liet het hoofd hanghen/want
hy con alle personagien spelen. De Coninck ontbledt hem in sijn Cabinet/ende vrachte
hem of den Rocken soo vvel is afgespennen,datmen met den draet sal moghen de gelcheur-
de Spaensche Cappen nayan?

Den Monick antwoort.

Groot-machlichste Coninck inde ghenadichhe Heer / het en heeft aen onsen goede
wille, neersichept/noch menichvuldich dræpen/noch trecken/noch qupler niet onthoo-
ken:maer min gesi ons sco veel quatt wercks/dat wy voor u Majesicpt gheen goede
Garen kunnen maken.

Coninck van Spangien.

Tis ghenoech in parabelen/sprecke claer upp.

Monick.

Heer Coninck of sy goede of e quade Gheesten hebben/en weten wy niet: dan dit gaet
seker/dat al tghene by uwer Majesicpt, noch by sijn Heplichept / noch by ons der sei-
ver ghertroudier & ter aert/ niet en can ghesproken/ voor-ghenomen/ noch besloten zijn/
oft ten wort henlieden al-t'samen doo: d'roonen ende visioenen gheopenbaert.

Coninck van Spangien.

Maer wat seghdys/ik en gelooobe inmers niet/dat sy van sijn Heplichepts raede(die
tuschen hem ende my alleen ghegheld is) weten?

Monick.

Si Seigneur Rey,tot den nijsten tijtel/ende verborgenste des herten erde oft sy daer
nae schynnen te staen/soo raken sy den spricker so iust op't hoofd / dat het niet een hape
hast en schill haet substantie der saken.Sy weerten te d'roonen dat alle sijn Heplichepts
(.) ract

1608

1419

90

Zart ende vde Majesteyt a meynsinghe vorghegs anders toe zijn strekende/dan om hem
door schoon pyten ende lieffelick sluyten te bedryegen/ ende hoe sulcr is/weet uwe Ma-
jestept ghenoech. Wp meynden met simpelc Duyven ende slechte Schapen te doen es
hebben: maer wp vinden daer Serpenten voorlichtichept/ende Vossen loos hept: sy heb-
ben hen ledien dese opinie ingebeele/ende blijven daer vast by/ dat sy te handelen hebben/
ende handelen met de ghene/ditse willen bedrieghen/ende also ist quaer Vossen niet Vos-
sen te banghen: Het Vosken hadde voor sijn doot too veel jonghe Voskens ghebroedt, dat
sy ons veel te cloek zyn: enbe het is oock schadelick dat dient lepen President daer by ge-
zomen is/ want hem wert mede schult ghegh: v:n inde moort ac:den ouden Prince van
Orangien begaen/waer door wp te meer mit leupe ooghen werden aenghesien. Ten an-
deren het sprytte ons oock voort hooft dat men geen Nederlantsche Heeren tot dese sae
heeft ghebruyck/sy spotten daer mede ende segghen/ up den aert der Ghelanten wel te
commen afmeten/ dat sy niet veel goets in desen Vreden handel en hebben te verwachten:
achtert oock te wesen een beroovinghe der Prevelegien/noch staende onder de ghehoor-
saemhept vande Kerchertogen/ datmen dus vanighen handelinghe bestaat/ sonder de
advisen aller Nederlantsche Provintien daer op te hoozen/ ofte oock de Staten der sel-
ver daer in te kennen.

Coningh van Spaengien.

Que Diablos. Wat lept de Schellen daer aer/ als d'ander te vreden zyn/ ist hen niet ge-
noeth dat sy voor Vry zijn ghekent/ende van onse ghehoorsaemhept ontslaghen?

Monick.

No Seigneur, sy segghen oock sozgh te willen dragen voor hare Raebueren/ ende wie
weet wat daer onder al schuylt: ten ander den Thiel van vnhcpt die willen sy so breet
ende wxt up leggen/ende so vry ghekent zyn/ als eenich Pius estre Republike in Christ-
steurijck/jae nochincer: Want sy besluyten daer up/om vry over de gantsche Weerelt te
moeten Negotieren.

Coningh van Spaengien.

Hoe? meynen sy oock op Oost Indien?

Monick.

Ita Domine, ende derven schrifstelick als mondeling sustineren/ dat secundum Iuris
Gentium, de vryhept haer soo breedt upstrekt.

Coningh van Spaengien.

Maer weten sy niet/dat den Paus/ den Konink van Castilien ende Portugael daer
in heeft gheprivilegert?

Monick.

Jae sy Heer Koninck:maer sy spotten niet sodantige Prevelegien/seggende/dat sy ge-
geven heeft/t'gene sy selfs niet en hadde/ende uwe Majesteyt ontfangen hebbe/dat haer
niet en betaemde: dat meer is/sy maken vanden Paus den Antichrist/ende noch erger/
verghelijcken hem by de baerliche Duybel:die daer sept/alle dese dingen sal ick u geben/
Wilt ghy my aenbidden als God op Arden.

Coningh van Spaengien.

Nosra Dona de Loretto! San Iago de Galicia! otodos Dios de Mitterra! Wat schrikke-
licker.

15

Wicker blasphemien zhn dit/ teghens sijn hoochweerdbiche Heilicheyt/ ende my/ sijnen lieffsten Bone; maer blijft dat Landt noch staen/ende zyu'c redeliche creaturen die daer li. woonen!

Monick.

Hoe genadichste Heere/onselv uwe Majesteyt haer so seer over die woorden? ten wa-
re dan niet goet voor u E. selfs daer te comen: want ghy soude al veel meer moeten ha-
ren ende sien: maer aengaende van het Lant ende volck dat is in so goeden stand en poli-
tie (behalven dat het Kertets is) als eenige Landen oster volcken onder uwe Majesteyts
ghehoochsamheyt/ de Roomische Catholicken.

Coningh van Spaengien.

Maer comende t'orsen prepocste/ hebben onse Geanten niet ront upp geseyt/ dat ick
geensins en verstaen heulieden de Indien te laten gebrycken/ ende my nemmer meer tot
sodanigen Peps soude verstaen hebben/ ten ware om hen upp de Indien te cryghen?

Monick.

Heer Coninch ten heeft ons aen geen seggen om broken/ wyp hebbense gedrechte/ als sp-
daer van niet en wildende sisteren/ van alle voordet handelinge af te siniden: maer het is
voor hen al wint/ ende sy lachen daerom/ ende presenteren ons terstont Paspoort/
mogen vertrecken. ghelyck of hen aen den Peps gantsch niet gelgen en ware: wyp weten
alle secreten vande Misje/ sy sien dooy een dubbeldे Huyck/ wat wyp inde Tasje dragen,

Coningh van Spaengien.

Wel/ maer hoe staet dan de sake?

Monick.

Dat mach uwe Majesteyt sien by dese hare ghezeghelde Wyeven.

Coningh van Spaengien.

Den Coninch doetse openen ende lesen/ seggende tot den Monick: ick vinde hier dat sp-
hen tot geenen Peps en willen verstaen/ dan mits behoudende ten minste voor eenen tyt
de vrye vaert over al in Oost ende West Indien: dit en sal sijn Heilicheyt geensins wil-
len toestaen/ ende so veel myn aengaet/ ick wil oock liever in d'Orloge blijven/ dan ick
soude moeten missen het principaelste stuk/ dat ic meynde met den Peps te become/ dat
ware voor my een schandeliche en schadeliche Peps. Daerom sult ghy terstont weder-
om trecken/ ende myne Geanten van daer a la poste, a la poste halē/ ic sal noch eens met
hun het upterste gewelt versoecken/ ick hebbe mynen admiu wat verhaelt/ ende eenige
miljoenen Gout's ingeregen/ ende oock sal ick de andere miljoenen (myne schult aende
Contractanten) so lange om niet met allen/ oster seer weprich Interest besigen/ ende ver-
wachte noch dagelijc meer/ die wil ick daer aen te coste legghen.

Monick.

Grootmachtichste Coninch/ ende genadichste Heere/ laet ten minsten so haestich daer
niet met toegaen/ en laet ons de sake vertrecken/ so langh alst moghelic is/ want tijt ge-
wonne is voor ons veel gewonnen/ en hebt uwe banden eerst wel vast/ siet dat ghy noch
eerst wat meer vergaert. Ten anderen bedenkt hem uwe Majesteyt/ overlegh ooc ry-
pelick/ oft het voor dese tijt al goet sal zijn/ wederom in d'Orloge te comen: want ghe-
lycht de Gebelien verstaen/ so verstaent oock de Coningen van Vranckrijc/ Engelant en
Dene marchen/ met de welcke sy t'samen in een verbont zyn: de dese hebben het Werck
so grof ghehckelt/ ende de spullen verwarrret/ insonderheyt die van Vranckrijck; want hy
(.) 2 hoopte

doopt in trouwel Water wel wisch te baugen / tot versekertheit van sijn staet. Boven
desen/ als de Cooplieden uyt Nederland niet en mogen op Indien handelen so sullen sie in
Vraecht trecken/ ende van daer den handel dryven/ so sal i leste erger zyn dan't eerste.

Coninck van Spaengien.

Ha/ha/den Frans-man sal ich wel van der Zee houden.

Monick.

Jae liever ja/ het en sullen de fransche/ noch oock hare schepen niet wesen:maer de sel-
ve Compagnie/de si lode schepen/volck en gelt uyt Holland/Zeeland/jae het gelt uyt Bra-
bant/Vlaenderen ende Italien/sal daer toe gehurte werden/gelycht alreede gheschiet.

Coninck van Spaengien.

Wat salinen dan de rebellien ende moetwylige al haren quaden wil toelaten / sp sul-
len veel stouter worden.

Monick.

Het schijnt voor desen tydt te moeten gieden zyn/ uwe Majesteyt weet den raedt wel
van sijn Heplicheyt.

Coninck van Spaengien

Onderdanen dese Ketters noch nae Paus macht, s'Comicks hoocheyt, Italiaensche li-
sticheyt, Spaensche mansrots, Bourgoensche vreetheyt, Monicken hypocrysie, Brabants
Hofvyyvater, noch Coopmans bedroch, Crauvel noch Duy vel? so ist ee wel vertwinstelde
sake/ en ic mach wel beklagen in ongeluckige tijt gevoeg u te zyn/in welcke schunt de qua-
de Prophetye van D Bartholomeo de la Calsa, over minn land te willen verbult werden:
nochtans so moerten wy noch/ala desperado, de dobbele schalchteyt in't werck leggen:gho-
sult wederom crecken/ende in alter manieren u houden als verstoort(want den Coninck
weet wel dat de Monicken hier Meristerlyck comen bep isen en liegen/ sonder beschaeft
te worden en als met ernst in't volle Collegie der Staten uyt-bulderen/ dat ick geensins
en wil consenteren dat sp op de Indien sullen varen/ lieber heulieden d'Orlange terstond
aen seggen/moghselick dat het een scheurin gh onder heulieden maken sal/ en dat dit van
Ghederlandt/Grieslandt/Groenighen/noch oock Drecht het upsterste niet en sullen
willen verwachten/soo sullen wy best toe onser meyninghe comen/daer toe twinfelt niet/
ost den gouden reghen sal eeniche vrysteende herten versacht hebben/ die dan sullen we-
en dien tijt wel waer te nemen.

Monick

Nullo modo Seigneur, sp worden ons al gewent / so kennen den Eiel al aen sijn lange oo-
ren/boden dien sullen wypse in haer opinie meer verstercken/ende onse saken gantsch ver-
dachte maken/ als dat wy niet ter goeder trouwern niet haer en meden te handelen ende
dat wo met dien Tijtel/paen vrye Provintien/hun hebben willen in slaepe wieghen/ende
haer meer der slaven te maken als opt te vooren: die weten so elke anderen wijs te ma-
ken/ende ghelooven't oock:jae selfs de goede Catholijcken weten sp het in te beelden.

Coninck van Spaengien.

Hoe? blyben sp so eendrachtych in dese saken/daer sp in andere dichtwils overhoop lig-
ghen/ende van veel verschepden secten ende humuren zyn?

Monick.

De breefe van de Spaensche Goede doeter vele toeten anderden / de seer wiise ende be-
leefde regentijc der Staten/ende om dat sp eenen peghelycken sijn Gheloove vry lar'en/
sonder

19

sonder dwang van Conscientie:ten derden oock de groote profeten die sy treken upp de Scheeps vaert op vreemde Landen in sonder hept Hollant ende Zeeland daer aen alle de andere meest hanghen.

Konink van Spaengien.

Wat caet dan? want hoe wel uwe propoosten al wat nae Ketterpe smaken/ende soz ghe dat ghy van Vader ende Moeder al wat over gehouden hebt/nochtans wil ich dat ghy recht upp spreecht.

Monick.

Heer Konink ik protestere hier voor sijn Heptichept ende voor uwe Majestiept/ende verclare op mijn Priesterdom/dat ich van alle vreemde Ketterijē v; y ben:versake daer toe oock Vader ende Moeder/als ich over langhe g'daen hebbe:ende belove al wat ich gesproken hebbe ende noch spreken sal/nae mijn vestre weetchap/strekt tot dienst van sijn Heptichept/onse Moeder de Roomscche Catholycche Kerche/ende uwer Majestiepts rere ende profijt/dit soude ich wel op een Olycrups swerren ende het Sacraument der Missē daer op ontfanghen. Ende alsoo uwer Majestiept my beveelt myn meyninge vyp lyp te spreken ende te verclaren/ich sal't oock doen/te weten/dat ich geenen beteren raet en weet/noch soude connē voorstaet/dan dien/die sijn Heptichept na syn pontificale wijs hept ghegheven heeft/c'welch is dat uwe Majestiept den Rebellen (voor desen tijdt) alles doelaten soude wat sy begeren/ende hoe uwe Majestiept hē williger hier in laet vindē in hoe seer ghy u bevrinst dat het van herte geschiet/hoe beter/gelyc wyp/uwer Majestiepts Ghesanten ende Dienaren/in het Collegie der Staten ghescrecht ende geswozen hebben/ende dier toe (om bevesting) metter hant voor ons herte gheclopt hebben/ende God tot getrouwdaer dier dier ghroepen/dat het alles recht toegaet:so uwe Majestiept daer in conlinueert/hoe sy te beter sijn te bedrieghen. Och hadmen dat niet den eersten ghedaen/daer ware alreede veel quart vermoedens(c'welch nu meer ghescrekt is)afgelept/ende al meer als half in slape:maer wat ist als men de waerheyt sept/men wordt terstont gesuscreert van Ketterpe:gelyc Piementel en den Admirant ooc geweest zijn/nu ooc selfs van Gheesteliche lieden/dier men niet dan alles goets behoocht van te verwachten. Ich hadde voar vergeten te seggh n/t gene ict upp goede vriendē in Holland verstaen hebbe/naenlick dat de Rebellen elck anderen iime de oore toelupsteren/als dat sy goede middelen hebben/om door hulpe van God/ende bystant van hare goede vrienden uwer Catholijcker Majestiept af te nemen hare beste ende ryckste Goud ende Silver berghen in West Indien:ende dat de Rebelle Chiesen, ende andere verbitterde Indianen haer daer toe seer ghedienstich sullen wesen die daer naer verlanghen/ghelyc een Disch naer het Water/ende dat om haer leet te wrekken. So weten oock insghelyc vele te verhalen daer tegenwoordiche ghestaltenisse uwer Landen ende ondersaten aldaer /strekkende tot groote veranderinghe:waer op sy hare goede hope bouwen/van groote saken upp te baren/tot verbeteringhe ende verrichtinghe van haeren staet: ende tot verergheringhe ende verarminghe van den uwen Het welck een sake is/waer op uwe Catholycke Majestiept (onder verbeteringhe/ende niet eerbiedinghe gesproken) wel heeft te letten. Daer om soo besluute ich als vooren dat uwe Majestiept den Rebellen behoocht alles toe te laten: Och maer voor eenen cortentdt/ende tot heter ghelegenthiept.

Konink van Spaengien.

Non Pater Commissaris, al seg ich so/ich en meynit so quaet niet/ende vermoede ooc sulc aen u de Gerweerdichendt niet:maer begeere dat ghy vrymoedich verclaren sulc alles wat tot der salendienstich is/nac u bestre meyninge/hei gaet my mede of te tegē/ende

ende nemē seer geerne aen uwer seer ernstighē protestatten.

Monick.

Heer Coninck van uwer Majesteyt hebbe ich/ghelyck ich oock noch doen/ een grot
gheloeven ghehadē/ ende verwachte wat sonderlinghs/ te weten/ dat uwer Majesteyt
norch sullen worden een Monarche, t'ghene andere uwe Majesteyt p' Voozlaaten begeert
ende ghehoert hebben/ hebt slechis goeden moet/ v̄z: est niet voor de Propheticie van D.
Bartholomei, sijn Heplichept weet wel beter/ ende can door sijn Benediccie u wel bewijzen
den voor sulcken ougheval/volcht alleen synen wijsen ende goeden raedi/Waer bytch ditten
noch wil voeghen/ datmen niet alleen de Rebellen in Hollandt ende Zeelandt hare bedien
geerte en conseenteert/ maer datmen oock de andere Provintien gheheel sachelickenen/
tractere/ het volck (voor eenen tydt) soo veel vryhept gheve/ als de Rebellen onse Roomſche
sche Catholickchen toelaten: Ende noch tot eenen overvloet/ dat hier in Spaengien
het rigeur vande Inquisitie (ten aensien van de Nederlantsche Zeevaerders ende Coopwo
rten) cessere: hier door suldp/ Alderghenadichste Coninck / veel herten tot u trecken/Hol
die lichtelick sullen ghelooven/ dat de vervolginghe met uwer Majesteyts Vader/ ender all
sijn ouden Raedt/ al ghestorven is: Sp sullen onder elchanderen oneecht worden/aen
ende de Aerts hertogen/ uwer Majesteyts Broeders/ haest van selfs tot haren Princeghet
weder aennemen/ waer door uwe Majesteyt middel sal cryghen/ om bequamelichoste
sijn leedt te wzeken daer het noodich sal zijn: datmen middelerijdt dapperlich met stee haeg
nen onder den hoop werpe/ oock met coete Handtroers ende Pistoleteren schietē/ dwylg
het Canon ende de Cartouwen rusten: het welcke oock niet op eenigh: alleen/ die moedlasc
ghelick wel haest souden mogen Grip-hier en ende meer ghemicht woorden/ maer op ver
schepden/ alsoo hare regtinghe by vele bestaat: sulcis moet oock seer liberalick ghe
schieden/ want vele onder him die ensouden om een cleyn den Aers niet willen lichen.
Spinola, ich vreese dat desen mynne voorstach vele Catholickchen niet smaken sal: jaē sul
len't dicht daer voor houden/ dat ich selfs al vande Ketters doorschoten ben/ oft met haes
Kalf gheploecht hebbe: doch ick versekere my/ dat sijn Heplichept/ ende uwe C. Maj
esteyt een beter ghevoelen van my sullen hebben/ ende alwaer't voch anders/ende dat ick
als een Ketter daerom moest sterben/ so en can ich niet losen myn hert te openen ende
myne Conscientie te ontlasten/ anders soude die so benauft blijven/ als oft sp in een Min
nebzoerg cappe ghehaeft laghe.

Coningh van Spaengien.

Eerweerdighe Pater Generael/ ick dank uwer Eerweerdicheyt van sijn goet ad
vys/ ick soudet oock geerne volgen/ maer een dinchi quelt my/ te weten/ dat dese Ketters
my alle myn Peeringh sullen benemen/ dat spieden daer mede ryck/ ende ick arm wor
den sal.

Monick.

Laet uwe Majesteyt dat niet becommen eren: maer ghehoest/ wanneer sp eenighē Ja
ren v̄z op Spaengien sullen ghehandelt hebben/ dat de Vaert op Indien wel van selfs loope
sal doodt loopen/ ende oft sp eenige Jaren daer by wat profiteren/ wat noot ist/ als uw wat
Majesteyt eyntlicke tot sijn voornemen comt/ ende dat gypse met al hare schatten inde
banden cricht.

Coninck

Coningh van Spaengien.

Moet het dan also wesen?

Monick.

In D. Uwe Majesteyt en behoocht langher niet te twijfelen / maer simpelick te gheloooven /
wij dewijle onse Heplighe Vader selfs / die niet dwalen en can / gernen berten raeft heeft we-
k ditten te verstaiven / ende hy selfs moet de Venerianen alsoo door de vngheren sien: boven
re bedien / op dat niet en schyne dat wop op natuerlickie dinghen staen / soo sal ick onse advij-
scheren proberen niet der Schrift / ende de sententie Gamaliels / die de Joden / also sp de Aposte-
logen wilden verbieden Christum te predicken / aldus radende / septe / houde af van dese
ngiemenschen / ende laetse varen: want is dit werck uyt de menschen / soo sal het ghebroken
oopworden. Dewijle Alderghenadiehste Konink / wop nu gheloooven / dat het werck der
hien Hollantsche Ketters uyt den menschen is / soo laet ons vastelich gheloooven / dat het haest
ende ballen ende vergaens sal: te meer / alsoo onsen Heplighen Vader ons sulcx toeseyt / daer
den / en dat een goet Catholick gheensins twijfelen moet. Daer heeft uwe Majesteyt
unceghenhoort / alles wat ick te segghen weet / hebbe ick in dese sake te breedt ghesproken:
elic koste hebbe ick de Ketters te veel toe ghegeven / doet niet my wat dyne Majesteyt be-
stee haeght.

Wyl Ende mits dien viel hy black ter Aerden / ghelyck oft hy sijnen Christ gheheel uytge-
moedelen hadde / soo can hy de portepstellen.

Coningh van Spaengien.

Pater Sancto staet op / ende hy dede hem vander Aerden nemen / segghende tot hem:
haes men sal u uwe Briefen ghereedt maken / maer ghy moet langhsaem henen trekken: ick
aje sal voor desen tydt toelaten al wat de Bebelien epfchen / hoewel my sulcks seer bitter is /
ende middelerhdt sullen wop op alles rijpelick lettren / ende den bequamen tydt verwachten /
ende oo veel als het immermeer moghelyck sal connen wesen. Inden Haghe comende / suldp-
pen / net hooghe protestatiën excuseren u langhe uytblÿben: oock dat ghy seer groote instan-
cie ghebaen hebt / om my te persuaderen: als mede dat ghy op den wegh sieck zÿt ghe-
weest / ende andere trekken meer / die ghy sult moghen practiseren. Ende en laet doch niet
boor D. L. asschept alle secreten des Landis te vernemen / ist moghelyck / her mach ons
hier nae te passe comien.

Monick.

Ich salt wel doen Heer Coningh: maer sp sullen over mijne protesten elckanderen
beknicken ende grypnsmuplen / als met ghemaecte boeverpen: Hy sullen het al ghe-
zoomt ende gheraden hebben / eer ick daer come / wat wop heymelichs ghesproken hebben:
Dachten: Het sal al in openbaren Druck zÿn / ende men salder over al achter straten mede-
elsloopen / als met nieuwre Almanacken / ende roepen lyp ende leelic / hier wat wonder ende
welwat nieuws vanden Coningh van Spaengien ende Pater Jan Nep / tracterende van
indse Nederlandtsche Vzede handel.

Konink

Konink van Spaengien

Pacientie/doet u beste/ende bedencke t'onsen dierste alle listen/die opt Monick inde
sin quani:recht ghp wat goets upt/eenen Cardinaels Hoet is u versekert.

Monick.

Daer dae gheluck toe/ende sat nits dien terstondt te Peerde/ghekapt/ghelerft en.
ghespoopt.

Ist leughen ofte vvaer,
Godt verleen ons Pays hier naer.

A M E R.

